

Numerul 32. Oradea-mare 10/22 august 1897. Anul XXXIII.

Ese duminica. Abonament pe an 8 fl., pe 1/2 de an 4 fl., pe trei luni 2 fl. Pentru România pe an 20 lei.

Iosif Sterca Șuluțiu de Cărpeneș.

Găntemplările din 1848/9, cari au arborat în Europa drapelul libertății, au deșteptat și pe Români să se afirme ca un neam care vrea să trăiască și să-și ia locul potrivit originei, numărului și destoiniciei sale.

Istoria acestei deșteptări e plină de scene dramatice, căci ea de o parte ne arată stăruințele fruntașilor neamului românesc; de alta ne deșteamnă pedecile, de cari se izbiau în mersul lor dorințele cele mai îndreptățite, pretențiunile cele mai firești.

Pecat că noi încă nici acum nu avem o istorie sistematică a mișcărilor din 1848/9, căci celirea ei ne-ar deschide multe învățături, de care ne-am pute folosi și le-am pute lăsa drept moștenire urmașilor noștri, să-și tragă consecvențele în luptele pentru susținerea naționalității.

Lipsiți înse cu totul de scrieri cari privesc istoricul acelor ani, nu suntem. Avem câteva memorii și unele istorii fragmentare, cari de ocazută dau material și arată calea pentru compunerea unei istorii depline.

Între scriitorii aceștia are un loc de frunte dl Iosif Sterca Șuluțiu de Cărpeneș, care prin memoriile sale publicate mai de mult, iar de curând cu biografia lui Avram Iancu ș-a atras luarea aminte și aprețierea neamului întreg.

Ne servim dar de privilegiul acesta bine venit, pentru ca să înfățișăm cetitorilor noștri portretul acestui distins fiu al națiunii, care cu scrierile sale izvorite de la inimă, ne-a făcut atâte momente plăcute, care a pus în mișcare cele mai sfinte simțiri ale noastre de ducioșie și de mândrie.

Resplată materială scriitorii noștri n'au, căci — dice-se — suntem săraci; să le dăm dar cel puțin ceea ce avem de ajuns, dragostea, recunoștința și stima noastră! Să impletim o cunună din ele și să înzestrăm cu ea portretul său de pe pagina aceasta.

Iosif Sterca Șuluțiu de Cărpeneș s'a născut în Munții apuseni ai Ardealului, la Cămpeni, în 10 septembrie 1827, prin urmare se află tocmai în preajma d'a implini 70 de ani. Familia Șuluțiu este o vechie familie nobilă română; una din acele puține, ai cărei membri, de și au fost în funcțiuni publice, au ramas cu trup și suflet Români.

Tată-seu, Ioan, a fost ces. reg. controlor la spanatul cameral din Abrud-sat; iar frațele tăta-ne-seu, Alexandru Sterca-Șuluțiu, arhiepiscopul și mitropolitul de vecnică a-

ducere-aminte din Blaș. Frate-seu mai mare, Dionisiu, a murit în luna trecută la Turda, ca jude de tribunal în pensie, lăsându-și toată averea, peste 20.000 fl., pentru scopuri culturale naționale.

A făcut studiile elementare în Abrud, gimnasiul inferior în Zlagna, cel superior la Cluș, iar dreptul la Târgu-Mureșului, unde, după sistemul de atunci, a

IOSIF STERCA ȘULUȚIU DE CĂRPENEȘ.

practicat la tabla-regească. Apoi s'a dus la Peșta, să studieze tehnica. Aici l-a surprins primăvara anului 1848, când fulgerul revoluției franceze a sfărâmat lanțurile sclăviei și a proclamat drepturile omului. Tiner, cu sentimente ardătoare, dânsul a întimpinat cu bucurie mișcările revoluționare din 3/15 martie 1848 în Peșta, cari scriseră pe steagul lor reforme moderne și liberale; ba a luat însuș parte la enunțarea aceloră, dimpreună cu tinerimea maghiară.

Întors acasă a ramas la Abrud, unde părintele seu, numit „tribun ad honores“, a dus casă deschisă, în care ș-au găsit asil mulți exilați din România. Între ceilalți, Alexandru Goleșcu a stat acolo până la intrarea muscalilor în Ardeal, atunci s'a refugiat la Paris. Casa aceea a fost centrul de întrunire al tuturor fruntașilor români din Munții apuseni. Aici a făcut tinerul Iosif Șuluțiu cunoștința unora pe cari încă nu-i văduse, căci cu cei mai mulți eră prieten încă de pe băncile școalei, între aceștia și cu Avram Iancu, măreața figură a ideii naționale, despre care mai târziu publicase niște amintiri atât de interesante și prețioase.

În 6 decembrie 1849 a intrat în funcțiune destat. Iar la 1861 a fost ales vice-comite al comitatului Cetea-de-baltă, unde a servit șapte ani. Începând din 1868 și până la 1881 a fost judecător, în care calitate s'a bucurat de stimă generală, pentru obiectivitatea și dreptatea judecăților sale. Țeranii din comunele unde dânsul a regulat proprietățile: comasări, segregări, dreptul de crășmarit ș. a. îi amintesc numele cu drag.

În politică, îl vedem la 1863/4 ca deputat la dieta din Sibiiu, represintând cercul Blașului. Ca atare a făcut parte din comisiunea petiționară, urbană și a celei ferate; totodată a fost secretarul clubului deputaților și regaliștilor români.

Cu literatura s'a deprins încă din tinerețe, apărând țăranimea în cauzele de comasare și segregare în țărele maghiare, germane și române; apoi în conferența juriștilor convocată anume la Sibiiu în 1880. A scris o mulțime de articoli prin reviste și țăre. Dar lucrarea sa de căpetenie este scrierea „O lacrimă ferbinte“, care în mai multe broșure ne descrie episoade din mișcările de la 1848/9, dând și câteva alte schițe, toate cu o căldură care te pătrunde și în unele locuri cu o dibăcie artistică, ce te captivează.

Cea din urmă lucrare a sa, este „Biografia lui Avram Iancu“, apărută țărele trecute la Sibiiu, din care drept specimen, reproducem un fragment mai la vale.

Limba-i ferită de slavisme și de neologisme, are un timbru ardelenesc, care ne presintă stilul în o formă naturală, ușoară și limpede. Mai mult diletant decât scriitor de profesiune, are cu toate aceste atâte însușiri frumoase, cari îi reclamă un loc printre scriitorii noștri.

Aședat în Sibiiu, ca judecător de tribunal în pensie, ia parte la mișcările culturale și economice române care se dirigează de acolo. E membru fondator al Asociațiunii transilvane și ca atare face parte din comitetul aceleia; asemenea e membru în direcțiunea institutului de credit și economii „Albina“ și a înșoțirii comerciale „Concordia“ din Sibiiu. Totodată e membru și în directoratul și senatul fundațiunii șuluțiene din Blaș. Pretotindene e unul din cei mai zeloși membri, lucrând cu energie pentru scopurile instituțiunii ce represintă.

Recunoștința și stima generală îi sunt resplata cea mai scumpă pentru o viață petrecută în serviciul neamului seu.

Vraja iubirei.

*Sub ce țăbold, din care lume,
Porneșce vraja fără nume
Ce scânteiază în priviri,
Ce face inima să bată,
De care mîntea se țăbată,
Luând fantastice porniri?*

*Ea 'n țăntregime ne cuprinde,
Și grămădeșce, și aprinde
Cu o putere de torent
Scânteii, electrică furtună,
Ce umblă 'n corpul tot nebrună,
Spre-a izbucni într'un moment.*

*Spre-a izbucni, cu voluptate,
În lanț de 'mbrățisări ne-abate
Și când într'ensul am cășut,
Pe-a noastre buze ardătoare
Remăne-atunci biruitoare
Într'un prelung, prelung sărut . . .*

*Sărut, — viață și lumină, —
Intredeschidi o rare plină
De dulci ilusii, cer de mînu,
O lume 'ntreagă de-armonic,
De nentrecută poeșie,
Când viața-i vis, și visul raiu.*

*Și 'n clipa-aceea de beție
Am vrea ca risu 'n rici să ție
Și numa 'n brațe să trăim;
Am vrea să ne topim fîntă,
Și unică ne e dorința:
Să ne țăbim! Să ne țăbim!*

N. RADULESCU NIGER.

Resărit.

Se desfășoară raza 'n resărit. Păleșce mândra auroră; s'arată maestros fratele ei soarele, soșeșce blanda dimineată.

Ca scânteii d'argint pe ramuri chiciura tremură; întunecoasa ceafă de pe pământ s'ardică.

Selipesc cărările. Din depărtări omțul, în fulgi arginții, se corne; de grije intristate ciripesc pasărele.

Pe coșuri s'ardică cenușii și groase fumuri. Dru-meșii la drum se iușesc; de ger au feșele țăbujorate. Se pierd amanții pe cale. Ca puncte abiă se mai vęd mișcându-se în zare. Aleia ca boltă pe dênșii îi cuprinde.

Ea ride, el ride, iar Eco din maluri respunde.
S'așcață.

Pe trunchiuri bētrâne ei cad oboșii. Adună 'n dumbravă gherlante de ederi. Cu capul pe sinu-i iubita-i adoarme. Pe frunte iubitu-i pune cunuui.

Suride.

E visu-i frumos fericit? Suride și dânsul și 'n gând face planuri.

S'aude pe creangă sus buha țipând, rēsuneț de clopot și urlet de căne, Tresare copila, tresare și el. Ușor o atinge, din somn o deșteaptă.

Ca roua 'n gene îi tremură lacrimi. El vede ș-a-cuma ei plâng amēnduoi.

SMARA.

Avram Iancu in temnița de la Alba-Iulia

— Fragment din „Biografia lui Avram Iancu” de Iosif Sterca Șuluțiu de Cărpeneș, aparută ȳilele trecute la Sibiu. —

In luna lui septembrie 1852 Iancu, sub pretest fals, a fost înșelat să meargă la Alba-Iulia, unde imediat a fost deținut.

Iată cum mi-a istorisit el mie în 28 octombrie 1855 pătaniile lui în temnița din Alba-Iulia :

„Dădeul când îmi vine aminte, că acei oameni (Nemții), pentru a căror cauză m'am luptat eu, și care a triumfat, cu ce dispreț și cu ce urgie se poartă în contra Românilor, cari își vârsau sângele, pe când ei erau alungați peste graniță, — stă să mi se desfășie inima. Când îmi vine aminte, că înainte cu doi ani, când eram rob în Alba-Iulia, cum s'a purtat de infam cu mine . . .

„Eră într'o după amiazi; me preumblam înaintea „arestului meu”, eram adâncit în cugete, despre ironia sorții față cu poporul român, despre infamia oamenilor și despre aceea, că tot aici au fost arestați Horia, Caterina Varga, în urmă eu; ei în fortăreață, iar eu în oraș; de odată funcționarul Hôhn, care avea supraveghierea peste persoana mea, vrând ênsuș să se ducă la preumblare, m'a provocat, ca să me întorc în închisoare.

„Cine n'a fost rob, nu știe cât de scump e aerul . . . și soarele lui Dumnezeu . . . L-am rugat să me lase pușintel . . . El n'a vrut; atunci l-am reflectat, că încă n'a trecut timpul pe cât aveam drept să fiu în aer liber.

„Hm! drept . . . eu uitasem, biet de mine, că eu eram rob . . . și că robul n'are drept . . . El s'a răstit cătră mine . . . dar eu ca să-mi stăpânesc simțul, ce-l are chiar și robul, ori poate ca să nu me vadă umilit înaintea sa — nu mai știu nici eu — mi-am continuat drumul. Atunci el a demandat să me prindă și să me ducă cu sila în arest; îndată ce am intrat, a lăsat de au pus fiere (zale) pe ambele mele mâni . . . și, oh Dumnezeu! . . .”

Iancu își întoarse capul, dar eu am zărit doue lacrimi, cari curgeau pe fața dînsului ca niște mărgele. După aceasta el își acoperi ochii cu ambele mâni și cu o voce timpită și plină de durere îmi dișe: „Dumnezeule! cu ce credință m'am luptat eu și poporul și iată acumă sînt tractat mai reu, decât inamicii”.

Apoi ca și când ar fi vrut să alunge o cugetare, care-l tortură . . . s'a oprit . . . Deodată a sărit sus de pe scaun, s'a făcut palid ca moartea și-a strîns ambii pumni, ca și când l-ar fi apucat sgârșiri; s'a uitat cătră cer . . . nori negri și fulger treceau prin ochii sei . . . i-a eșit un gemet din piept, ca și când izbucneșce furtuna în munți.

„— Ce cugeți frate! funcționarul Hôhn, după ce m'a vădut inferecat, mi-a tras, mi-a plesnit vre-o câteva pămî peste față! Infam, de o mie de ori infam! dar norocul lui că eram în fiere, căci l-aș fi izbit de s'ar fi lipit de pãrete”.

M'am încercat să dau conversării o altă direcțiune . . .

Iancu s'a depãrtat* plin de bucurie și plin de speranță; în scurt timp și-a primit venitul din partea pãrintească, pe care o dăruise deja națiunii.

Mai târziu am auđit de la niște studenți, că l-au vădut trecend peste Câmpul libertății, cu capul desvêlit, cu pãlăria în mână. Negreșit, semn de o sublimă pietate pentru acel loc.

Sermanul Iancu! își va fi adus aminte de 315 maiu 1848, când el a sosit acolo cu cei 10.000 de „Moși”; de orcanul de vivate cu care l-au primit ceialalți 30.000 frați, cari așteptau sosirea dînsului. Atunci gemea valea Têrnavei de bucurie; iar acumă gemea pieptul lui de jale și durere.

Din Alba-Iulia l-a escortat pe Iancu la Sibiu, adjutantul comandantului fortăreței, Șandru, noaptea cu doi gendarmi; se temeau, că „Moșii” îl vor scoate cu puterea. În Sibiu a fost în cuartir la Elia Macelariu. În ziua următoare s'a infățșat la Macelariu colonelul Baronul Heydte, șeful cancelăriei guvernatorului, și l-a rugat pe Macelariu, să-l ispitească: „Ce dorință ar avé Iancu pentru persoana sa”. Iancu a respuns: „Pentru persoana mea nu doreșce absolut nimic. M'am luptat pentru tron și pentru neamul românesc, nu pentru favoruri personale”.

L-au imbiat cu doue mii fl. salariu, numai să-și ia locuința în Viena (e rea frica); Iancu a respins.

Îmi spunea Macelariu, că într'o dimineață a gășit pe Iancu în pat plângend; plângea cu atâta jale și amar, atât de teribil, încât i curgeau lacrimile, nu pe față, ci pe perină ca ploaia.

Lacrimile lui să-l bată pe acela, care i le-a causat!

IOSIF STERCA ȘULUȚIU DE CĂRPENEȘ.

În templu.

In templu, sfânt locaș al păcii
Și al cereșcei fericiri.
De primadată se-ntelîniră
A noastre dormice priviri . . .

A fost destulă o privire,
Din gene-un dulce tremurat:
S'au înțeles a noastre inimi,
Și prin iubire s'au legat.

Și poate unde-n sfântul templu
Iubirea-noastră-a incolțit,
Așă de sfânt ni-a fost amorul,
Așă de sincer ne-am iubit

Dar pre-am uitat Dumneșeirea
Și templul prea l-am profanat
Prin patime lumeșci și doruri:
Iubirea noastră fu păcat.

Ș-acum pedeapsa-i grea prin care
Acest păcat îl ispășim:
De-apururea să fim departe,
De-apururea să ne iubim!

EMILIAN.

Pescarul.

(Urmare.)

După cum ved, tot nu-ți vine a crede, că ai înaintea ta pe fostul teu camarad. Ai dreptate! Schimbarea ce s'a făcut în mine e mare, nici eu nu me mai recunosc.

— În adevăr, — țisei eu, — schimbarea e foarte mare și atât de uimitoare, că n'am fost în stare să pronunț un cuvânt. Totul în tine, afară de lacrimile ce verși, m'ar face să cred că ești fericit.

— Da, și foarte fericit! Lacrimile sunt lacrimi de bucurie.

Ne îmbrățișarăm ca doi adevărați frați.

— Fericirea me aduce ați lângă tine, o parte din ea ți-o datorez ție, și încă o parte bună, viu dar să-ți mulțumesc.

— Mie, Vladimire? Nu te înțeleg de loc! n'am făcut nimic pentru tine, din contră, la ultima noastră întâlnire de acum doi ani, m'am purtat de multe ori așa de aspru cu tine, încât în urmă mi-am muștrat de multe ori singur purtarea mea.

— Foarte greșit, dragă Marius, tocmai acelei asprimi datorez starea în care me găsec ați. Ea mi-a dovedit mai târziu, că ai fost singurul care mi-ai dorit binele. Dacă numai o mică parte din lumea, ce m'a incongiurat, s'ar fi purtat cu mine, precum te-ai purtat tu, aș fi fost de mult lecuit. Nu poate fi un reu mai mare pe lume, decât să aprobe greșelile unui om. Ți mulțumesc încă odată. Imediat ce me voi restabili de osteneala drumului, — nu e vorbă, am dormit minunat în timp de două nopți într'un vagon de clasa I — ți voi povesti pe larg toate întâmplările mele. —

La cuvintele: vagon de clasa I, nu-mi putui opri un suris, care nu remase neobservat de Vladimir.

Urmară câteva minute de tăcere, pe care în urmă o intrerupse Vladimir.

— Acuma, dragă Marius, imi vei da voe să me retrag. După cum poți lesne vedé, am încă urma fumului de la locomotivă pe mine. Odată sosit în Paris, mi-ar fi fost imposibil să pierd un minut, fără să te ved. După ce m'am scoborit la primul otel, ce se găseșce în apropiere de tine, m'am grăbit să te întâlnesc. Acum te voi rugă să-mi spui, la ce oră ne putem vedé.

— Ori când voești; ați fiind duminecă, nu sunt reținut de serviciul meu. Te rog înse, să primești, să fii oaspele meu în tot timpul cât vei sta în Paris. Spune-mi numărul camerei ce ocupi în otel, voi trimete pe servitorul meu, să ceară socoteala, în urmă ți va aduce bagagiul aici.

— Toate astea le-aș puté face și singur, — respuse Vladimir; — imi vei da înse voe, după ce-ți voi mulțumi, să refuz ospitalitatea ta. Sunt momente în cari am încă trebuință să fiu singur!...

Nu mai insistai.

Ne despărțirăm după ce-mi promise, că la șease ore sara va veni să luăm prânțul împreună.

La ora fiesată Vladimir sosi.

Dasem ordin feciorului meu, să-l introducă tot în acelaș cabinet de lucru, în care me găsisse de dimineată.

După ce schimbarăm un „bună sara“ amical și-l întrebai cum se simte după orele de repaus ce a gustat, îl rugai să trecem în salon.

— Acolo, — adăogai eu, — voiu avé plăcerea să-ți presint și nevasta mea.

— Cum, te-ai însurat? și ești fericit?

— Foarte fericit; poate cum nu me așteptam să fiu, cu toate că eu nu aveam așa idee rea despre însurătoare, cum ai tu.

— Di mai bine, cum aveam.

— Și așa, de voești. După cum ved, ideile ți s'au schimbat cu totul.

— Cu totul... țise Vladimir.

Nu îi spusese tot. În salon ne așteptá nevasta mea și alături de dēnsa fetița mea, care avēnd deja un an, me întimpină cu cuvintele: „Bună sara, tată“.

După ce îl presentai nevastei mele și pe dēnsa lui, îl dusei înaintea fetiței mele și țisei:

— Ți presint și pe dșoara Astra S... fetița noastră.

— Astra! Ah! ce nume frumos.

Prânțul se petrecu într'un mod de tot vesel și intim.

Cătă deosebire între acest prânț și cel din vagonul-restaurant.

După masă făcurăm musică. Nevasta mea și eu furem de tot încantați de vocea admirabilă de bariton ce avea Vladimir. De și foarte puțin cultivată încă, erá atât de bine bāsată de natură, încât nu te puteai indestul sătura de dēnsa. Repertoriul lui erá mai cu seamă compus din bucăți italienești, ce se cântă de gondolieri.

Remaserăm până la două-spre-dece ore din noapte împreună. Ne despărțirăm după ce mai întei Vladimir ne promise, că va luá regulat în tot timpul șederii lui în Paris, dejunul și prânțul la noi.

— După cum imi descrișeseși tu pe fostul teu camarad, — țise nevasta mea după ce remaseserăm singuri, — me așteptam să ved cu totul altă lighioană de om. Surprinderea mi-a fost mare, când te-am vedut intrând cu această persoană.

— O cred; de-l cunoșceai înse cu doi înainte, surprinderea ți-ar fi fost și mai mare.

A două ți luarăm dejunul împreună. După dejun ne-am despărțit, eu ca să me duc la ocupația mea, Vladimir ca să vadă unele din splendorile Parisului, cari pare-mi-se nu-l mai obosiau și pe care cred că numai acum le înțelegea.

Prânțul se petrecu în conversații interesante. După terminare, nevasta mea se retrase.

Eram din nou numai amēndoi.

— Dacă nu te supără, aș dori să ne retragem în cabinetul teu de lucru, — țise Vladimir, — și dacă ești ați dispus să me ascuți, voese să-ți povestese întâmplarea care m'a făcut precum me veți.

— Mai mult decât dispus; ard de dorința să șciu cui datorez schimbarea asta fericită.

Intrarăm în cabinetul intim și luarăm loc în fața caminului.

— Ți voi povesti totul precum s'a urmat, fără nici o împodobire; unde nu voiu fi înțeles destul de clar, te rog să me intrerupi.

(Va urmá.)

A. SANDA.

NAUFRAGIU IN PORT.

Sete de viață.

(Poemă neritmată.)

Me uit în gura sobei, — un lăciune
d'abiă mai scoate o surișă
plărișă
ca pērul iubitei, a naturei superbă minune.
O voce de-aerea . . . ce-mi spune? . . .
Ba-i riscolul chiar,
care me chiamă afar,
bătēndu-mi în ușe s'o darne, și, vēdēnd
că 'n casă să-l las n'am de gând,
se 'necarcă, turbatul, să între pe coș, nepostit,
șipând ca copilul în drum părăsit,
sau ca jalca unui orfan.

Sânt singur . . . ș-adică de ce-aș fi tiran,
c'ui amic, care vine să-mi stingă-un urit,
o silă de rătă, un trai amărît! . . .

Vino dar, crivețe dragă;
O, noi ne cunoașcem de-o rătă întreagă!
Me iartă c'am fost o clipă barbar
lăsându-te să gemi pe afar';
vino 'n brațele acestor păreți goi,
ca să mai stăm o clipă de vorb'amēndoi

— „Poete, a sobei gură te mințe,
făurindu-ți în mințe
trecuturi mai triste ca negrul tartar.
Himere, cu cari să te lupți însedar.

Mai bine, vino cu mine afar'
sub cerul de plumb, ce mână va fi de sânge,
iar poimâne, când norii s'or strînge
și-și vor vērșă a cerului ploaie binecuvēntată,
sub soarele sfânt al înfrățirii, — odată ș-odată . . .
vedē-vei un cer mai senin,
un trai mai sfânt și mai lin,
în loc de trānnet de tun și scārșuit de-osēminte,
de blesteme 'ntre fiu și părinte,
Dreptatea și Adevērul vor ține sceptrul lor
tronând pe-al generațiilor splendid viitor.

Aidem, — de ce stai între păreții surși și orbi,
făcēndu-ți din gânduri stoluri de corbi
prigegiți în aduceri aminte duioase,
pe cât de copile, — pe-atât de frumoase!
O, pustnic îndērētnic! . . . aici tu creși
că-ți veși familia slinsă? Pământul acesta
nu-i patria ta! . . . ori s'o plângi, ori s'o cânti, —
destinul, ori cât să te frământi,
îți joacă veșnic festa!

Aidem, nu mai sta de vorbă cu vremea bătrână.
O reumatică, la suflet păgână,
oa să-ți sădească în suflet semēnța descurajării
și-a patimilor nebună plăcere.
Nu simți tu o durere
amară ca și apele mării? . . .
Să-ți lași tinerețea moartă 'n leagănul uitării?
Puterile toate în prada relei roinți
și 'ntregile-ți minți,
înșelate de visuri șirete ca și Amorul? . .

N'auși tu, departe, poporul,
care de 'nșelători tribuni îmbētat,
se bate și urlă și geme
ș-asvrēle mii de blesteme,
în contra celor cari se jertfiră
și 'n lanțul sclaviei muriră,
să-i dea libertatea, lui, — un ingrat!

Acolo aidem? El are nevoie de-o mare lumină!
Și-a soarelui toată și tot e puțină.
Are nevoie de focul științei,
ca să-l topească 'n lumina credinței,
să-l toarne, ca pe-un c'opot plesnit, — din nou,
vibrațiile-i clare să-și aibe ecou
în inima mărețului Creator,
care creșdēnd că-i face-un bine,
lăsă pe om stăpânitor
al întregii lui opere genială,
pe când, făr' de rușine,
cu lacrimi în ochi, el vede cum îl înșală
Omul nerecunescător!

Veși tu, colo peste câmpia cea ninsă,
se 'ntinde o țară încinsă
de ape scāldate în soare,
ce mândru resare,
cu-a primărierii dulce zimbire. . . .

Acolo-i o nouă și sfântă-omenire.
Acolo, pe-o rază de soare de mai,
pământul și viața să-ți dai!
Acolo suride rătă 'n toată splendoarea,
Acolo pomul științei își scutură floarea;
iar omului, veșnic pe fruntea senină,
lucește ca steaua dirină:
Onoarea.

Departe de enutul asupritorilor barbari, sub care
mii de popoare
gem de când lumca, — departe de idoli cu steme, —
departe de sânge, de plâns și blesteme,
departe de jalca celor ce sufer și gem
de veacuri în lanțul robiei, — te chem,
vino, și ți adio păreților goi;
adio, destinului care 'n orbirea-i,
nebunilor dă fericirea-i . . .
și chinul pe noi!*

Și doue lacrimi calde, de bucurie,
picară pe-obrazii-mi de ghiață:
din inima-mi, prefăcută 'n cenuse, — mai vie
re'nvie:
setea de viață!

1897 aprilie 2. București:

ALIN.

Sugăceanu e bolnav.

La consultație, doctorul își spune verdictul:

— Prietene, ai idropsie . . .

— Ce-i aia?

— Ai apă la stomach . . .

Sugăceanu rămâne un moment uimit. Apoi, de
odată, cu necas:

— Al dracului cărciumar!

În drumul de fer, înaintea unei granițe, cavalerul
cără o damă frumoasă:

— Doamnă, dacă pentru frumusețe s'ar plăti
vamă, ar trebui acum să dați o mulțime de pa
rale.

Henrik Ibsen.

— Studiu critic. —

(Urmare.)

Întreaga piesă „Brand“ se învârtă în giurul a trei cuvinte: „Tot sau nimic“, precum se învârtesc lunile în giurul unui soare. Cu o consecvență aproape tirănească ne înfățișază poetul aici un caracter, precum în viață nu e dat să-l vedem, „o voință bărbătească quantum satis“. Brand e un preot tânăr, cu ideale mari și cu o putere de voință de fier. El avea să reformeze religiunea cea decăzută a timpului. E foarte întemplantor, că Ibsen a ales un preot de erou al piesei sale, și el însuși mărturisește, că tot atât de bine s'ar fi simțit ușurat de povara cugetelor și a simțimentelor cari îl munciau în acel timp, aplicând piesa s. p. asupra lui Galilei, cu schimbarea că ar fi rămas credincios până la sfârșit părerii sale și nu ar fi recunoscut că pământul stă pe loc. Când „Brand“ apărură de sub tipar, lumea îl consideră de o preamărire a creștinismului, iar pe poet de un apostol — și de aceea plăcu.

Deja de la primul episod al piesii recunoaștem că tragicul în caracterul lui Brand constă în aceea, că nu se potrivește în împregiurimea sa. „Tot sau nimic“ predică el, iar împregiurirea dăce „Mult dar nu tot“ sau „Atât cât permite și cere datoria“.

Admirabil lasă Ibsen ca cele mai grele încercări să i se apună pentru realizarea acestui „tot sau nimic“, și sublim e eroul, care din toate ese învingător.

E foamete. Poporul secăt. Prefectul își face *datoria* stringând bani pentru cei lipsiți, trecătorii jertfesc *mult*, dând ce au la ei pentru cei miseri. Deodată apare în mulțime o femeie desnădăjdută istorisind că bărbatul ei într'un acces de nebunie își omoară copiii, nevoind să-i lase pradă foametei. Toți sunt îngroziți, femeia strigă după ajutor, dar nimeni nu se mișcă, căci drumul duce peste fjordul, în care se sbuciumă furtuna. Un țeran e gata să-și jertfească barca sa pentru cel ce va trece fjordul — și jertfește *mult*, prefectul e mut, bucurându-se că scena nu se întemplantă în *districtul* său. Dintre toți numai Brand e acela, care are curajul să se suc în barcă. Aici trebuie jertfit totul, cuprinzându-se chiar și „viața“ în acest „tot“. Dar la cârmă îi trebuie un ajutor. Nimeni, nici chiar nevasta nu se încumetă să se urce în barcă. Numai Agnes, această nemuritoare figură femeiască, care a pătuns din primul moment în înțelesul devisei lui Brand, e hotărâtă să-l urmeze în viață și în moarte. — Și călătoria izbutește, căci în barcă sunt „trei“, Dumnezeu e cu ei.

Poporenii îl aleg pe Brand de preot al lor și el jertfește și de astă dată toate planurile sale de a reformă lumea, pentru ca să crească o mână de oameni și se închide cu nevastă-sa, cu Agnes, între stâncile de ghiață ale nordului.

Muma lui Brand e pe patul de moarte și trimite după fiul ei, ca să o cuminece. În viața ei întreagă a strâns bani în mod drept sau nelegal, pentru fiul ei, dar chiar prin aceasta ea și-a vândut sufletul. Brand promite că va veni, dacă ea va împărți toți acești bani săracilor, căci numai așa își va pute redobândi curățenia sufletului. Dar precum nu poți despărți flacăra de căldură, lumina de a lumină, ghiața de frig și marea de val, așa nu se poate despărți ea de ceea-ce a fost scopul vieții sale. Jertfește jumătate, nouă decimi, dar

„tot“ nu poate jertfi. Lumea îi strigă lui Brand: E *mama* ta, omule! Dar el răspunde: „Eu nu cunosc un drept dublu pentru străini și pentru rude!“ — Și mama moare fără binecuvântarea fiului, căci n'a putut jertfi „tot“, ci numai „destul“.

Agnes i-a dăruit un copilăș, pe Alf, care e bucuria și mângăerea lui Brand. Dar clima e prea aspră pentru gingașul copil și medicul spune, că dacă nu vor plecă îndată spre sud, el va muri. Un moment Brand șovăește, dar când vin poporenii, cari au audīt de planul lui de plecare și îi spun: „Ne-ai ridicat prea sus, pe neașteptate, așa că dacă nu ne spriginești, amejim și cădem. Acum dovedește al teu: tot sau nimic!“ — Brand rămâne, Agnes se supune și de astă dată și Alf moare.

Și acum urmează cea mai grandioasă dintre toate scenele și tot odată cea mai dureroasă. Agnes, această femeie plăpândă, care ca o floare a soarelui își îndreaptă ori și când fața spre soarele ei, spre Brand, care a jertfit ce a avut mai scump pe lume, pe Alf, devine eroina actului. Brand e dus țile întregi și ea e singură acasă și își plânge copilul, dragostea ei de mamă naște halucinațiuni, din hainele copilului ea își reconstruește pe al seu Alf iară. E sara de Crăciun. Brand se întoarce acasă. Cât de pustie e casa fără Alf! Cât de goală e sara de Crăciun fără de ființa care cu un an înainte umpluse cadrele ei cu bucurie. Deodată fantasia ei agitată zărește prin fereastră chipul lui Alf în cămașuță cerend intrare în odaia caldă. Și inima mamei zvânește, vré să sară la fereastră, dar Brand închide oblonurile, căci el vré ca „totul“ să fie jertfit, nu numai Alf mort, ci nici regrete pentru moartea lui. La ușe bate cineva. E o țigancă care intră cu copilul ei gol, cerend haine. „Dă-i Agnes!“ dăce Brand și Agnes, pentru care hainele remase de la Alf sunt singura amintire, singurul balsam pe inima ei sângerată de mamă, trebuie să dea hainele acestui copil murdar ca suflet și ca trup. „Ai dat tot, Agnes?“ Și Agnes dă și cea din urmă păreche de cisme, cu cari Alf a fost îmbrăcat în ultimele sale momente, cu cari Alf e îmbrăcat încă, de câte ori ea și-l recunoaște. Agnes a dat tot — dar mai nici nu poate da. În acest moment totul piere dinaintea ochilor ei, Alf și haine și tot, și ea vede, esaltată fața lui Jehova și — moare fericită, căci vederea aceasta înseamnă fericirea cea mai mare și — moartea.

Brand e singur. A pierdut pe aceea, care îi dedea tărie să supoarte grozava luptă și Brand trebuie să cadă. „Tot sau nimica!“ strigă el poporenii până în ultimul moment. „Religiunii, adevăratului Dumnezeu da-ți totul!“ predică el și poporenii îl urmează esaltați la biserica ideală, unde Brand îi conduce, căci prin ea vor câștiga fericirea. Dar când foamea și oste-neala îi apasă, când aud că această fericire înseamnă moartea lor, e de ajuns ca prefectul să le strige, că marea a adus milioane de scrumbii, pentru ca să-l părăsească pe Brand cu aruncături de pietri. Sângerând stă Brand pe piscurile munților, cu puterile sleite. Dar el nu e singur. La el e Gerd, acea grandioasă personificare a conștiinței lui, care vedend pe Brand cu fruntea sângerată strigă esaltat: „Chipul acesta l-am mai vedut odată răstignit pe cruce!“ și șoimul cel negru: considerațiunile, cade săgetat, ducend cu sine o lavină de amintiri, cari îl îngroapă pe Brand, cel ce moare asemenea unui Isus pentru alții, pentru cari a jertfit totul, chiar și viața — un fel de *deus caritatis*.

Deja în anul următor apărură piesa „Peer Gynt“,

care trebuie considerată de o continuare a lui *Brand*. Ceea-ce acolo fusese împregiurimea, aici e eroul: societatea, poporul norvegian. Când timp *Brand* a arătat cum ar *trebu* să fie nația sa, „Peer Gynt“ arată cum e — și aceeaș grozavă satiră, cu care Ibsen știe să zbiciuiască societatea, o admirăm și intru caracterizarea acestui erou. Mult timp piesa n'a fost înțeleasă, de și cu toții credeau că ea e cel mai mare op din câte le-a scris Ibsen. Numai când Ibsen însuș a mărturisit ce e simbolul eroului, s'a făcut de-odată lumină în cele mai multe părți alegorice ale piesei. H. Jaeger observă bine că întregul op se poate legă de cuvintele următoare, rostite de *Brand*:

Cuvântul și-alte datorinți.
Dar totul în măsură mică; —
Greșala, calitatea bună:
Fragmente numa 'n mic și mare
În reu și 'n bine. Trist e una.
C'acest *cam* reu și-acest *cam* bine
Omoară dreptu 'ntreg în fine.

Fantast, ca poporul norvegian, e în întreaga sa viață Peer Gynt. Născut și crescut de o mamă șchiată și misterioasă, ca poveștile Eldei, el vede în norii cerului figuri și palaturi, își inchipuește că zboară călare pe taranzi prin aer. Planul lui e să ajungă în-

Aye-Aye în Madagascar.

... Privește 'n giur în astă țară:
Ori cine, mic și mare, știe
Din tot, măcar *ceva* să fie.
Ceva serios în chestii slnle.
Ceva credință 'n vechiul rost,
Ceva cam lacom la ospete,
Căci și strămoșii-ășă au fost.
În societăți ceva fierbinți,
Când se vorbește de viteazul.
Al piscurilor mic popor,
Ce frânge biciu-asupritor!
Cam prea iuți în făgăduinți,
Mai iuți în a rupe fără frică

părat al lumii. Desprețuit și luat în bătaie de joc de toți, el pleacă în lume, își câștigă o avere colosală, n'are a face dacă a folosit numai mijloace nelogale, precum pentru el e indiferent și aceea că în urma sa a lăsat fete înșelate. Mijloacele nu-l înspăimântă când vré să-și ajungă un scop. O fantasmă bolnavă și un egoism cras sunt cele două însușiri cari îi formează caracterul, sau necarakterul său. De câte-ori cearcă ceva nou, aceste două trăsături ale firei sale se opun și pe când materialismul său îi ușurează fapta, fantasticul caracterului său strică totul.

(Va urmă.)

SEXTIL PUȘCARIU.

Correspondența cu mama

a doamnei Alma de Dunca Schiau măritată Merritt.

Telegramă.

Vevey.

Îndată răspunde telegrafic ce este. George are friguri, nu putem pleca acum. Venim sigur 20 sau 25. Rog răspuns ingrigitei!

Alma.

XXII

Vevey, 14 septembrie 1896.

Mamuță dragă,

Te rog nu fiți îngrijiți de sănătatea noastră; suntem mai de tot bine și ne îngrijim cât putem. Aci ne eulcăm de vreme și ne odihnim bine după ostenetile din Aix. Nu știu de ce, dar mâncarea e rea; nu e de asemănat cu cea din inție, când erai aci. Gripa mi-a trecut; a fost un grozav guturai și tuse; și nimic mai mult. Doctori vom consulta sau la Viena, sau la Peșta, George, sper, că se va îndrepta de tot aci. Ai avut și acum dreptate, viața din Aix ne-a cam stricat; suferim de indigestiune de petreceri.

Aci avem numai pe Ed. foarte gentil, și doue americane, foarte drăgălașe. Cunoștinți mai multe nu vom face, să ne putem odihni.

Am făcut alaltăieri o partie la Territet. Ce partie! n'o voi uită curând. George a închiriat vaporul cel mic și a invitat cele doue dame și pe Ed. să vie cu noi să luăm theul la Territet. Mersul a fost delicios. Cerul cu soare, lacul ca oglianda; turnurile, până la Evian, pline de lumină și verdeață. La Dent-du-Midi, ca un colosal palat, alb, acoperit, se vedea până în vârf. Conducătorii vaporului cântau sau ne spuneau legendele impregiurimilor.

La Territet theul escelent și toate bune. Voind a ne întoarce, iată ploaie, tunet, fulgere, vânt, furtună. Groaza prinde pe oamenii din Steam-Yacht și refuză d'a părăsi malul. Ție că e pericol. Voim să luăm trenul; nici o trăsură să ne ducă la gară. Ploaia cade pare că și pe cer eră un lac ce s'a resturnat asupra noastră. Ridem de ne prăpădim, ne ridicăm toate trei damele rochiile, cât de sus putem, și la gară pe jos. A mai dat Ddieu că eră duminecă; trenul a sosit tiesit de excursioniști. Și aci am căutat trăsuri spre a ne întoarce; pas de află. Udați, spelați, plouați, ca șoarceii trași din apă am ajuns la Vevey în un vagon, unde ședeam unii pe genuchii altora.

Madame L. mi-a scris din Paris.

Sunt în vorbă, la Geneva, pentru un inel foarte frumos; un mare brilant și un asemenea zafir, de tot întunecat. Poate că-l vom luă, dar avem multe de cumpărat la Paris și Londra. La New-York voi căpăta, Ție George, multă bijuterie de la mama lui; are brilante renumite. Toate socotelile de cusetoreasă, a spus că la New-York, pe numele ei să las să se facă. Îmi spun toți, că tata lui George a avut cea mai frumoasă re-

ședință de vară din America. A cumpărat-o Gould când a murit tata lui George. Nu cred că ne vom întoarce curând din America.

Cum e timpul la voi? P'aci ploaie și zăpadă, ce grozavă vară!

De miercuri într'o săptămână plecăm de la Lausanne la Viena, ca să fim la voi la 25 a lunci. Ce bucurie! la voi! cu voi!

Când plouă, joc bilard cu Ed., e o bună gimnastică și când e frumos fac alta și mai bună: vâzlesc. Merg deja binisor. Încă nu sunt Giacomo-trevisano, gondolierul nostru din Venezia, dar ce nu poate omul ajunge prin exercitare?

Suntem foarte mulțumiți cu apartamentul și rămânem aci până la plecarea spre voi. Aci un babel întreg: greci, ruși, egiptieni, englezi, americani, germani, italieni, ba și francezi.

George este acum bine și arată bine. Grăbesc, mamuța mea, căci eșim și voiu să meargă epistola cu poșta de astăzi. Adio, dragii mei părinți, mii, mii sărutări de la „mișuș“. Astfel Țiea mama când eră mulțumită de mine.

XXIII

Grandhotel de Vevey 16 septembrie 1896.

Mamuță dulce, dragă,

Mâne la 12 plecăm spre voi. Stăm 8 zile în lîi la Luzern, apoi Munich, apoi voi. Iarăș la un loc cu voi! ah! Și sănătatea-mi merge bine. Liniste, odihna ș-au făcut efectul: sunt sănătoasă și rumână. Tot vâzlesc și voiniceșce; mânilor cam sufăr, dar câștigă sănătatea. Asară a fost aci un grafolog, care mi-a spus caracterul după scrisoare. De a nemerit, judecă; eu cred că da. Ție că sunt: „foarte naturală, exuberantă și „rișetoare. Că n'am bună memorie și nu sunt prea „om de afaceri“. Ardentă și pasionată, am imagina-„ținea așa mare, încât câte odată judecata este superficială și exagerată. Cheltuese ușor — are dreptate deplină, — sunt coquetă, — înec adevărat, — că „sunt foarte inamorată când iubesc, dar că mai mult „escit la alții amor violent, decât sunt eu. Că sunt „copilăroasă de multe ori, ba chiar nebunatică; că imi „bat joc ades de oameni, inse fără reutate. Sunt plină „de curiositate — foarte adevărat, — câte-odată și „sceptică Că-mi place neprevăditul, senzaționalul și ce „e pitoresc“. Nu are haz? Mai tot este așa.

Voi expediă niște cofere la Budapeșta înainte de ce vin. Sunt multe lucruri care le las la voi, căci nu-mi trebuie acum. Vom alege ce am să iau cu mine și din ce mai am încă acasă. Ed. nu vine cu noi. Aduc lui papa ceva frumos. Nu Ție nimic. Pentru copiii lui N. vom alege ceva împreună. Cred mai bine haine.

Avem cabina pe „Touraine“ pentru 7 novembre. Îmi voiu face haina de voyage la Redfern, Paris; e specialist. Se face pentru vapor costum special cu yachtingcap, pălărie moale.

La Luzern să-mi scrii „Hotel Schweizerhof“ Luzerne, Suisse.

Nu mai fiți îngrijiți de sănătatea noastră; e de tot bună acum. George mulțumeșce pentru epistolă; va scrie și el curând, scrie cum me adoară.

Mii sărutări la dragul meu papuși; să nu lucreze prea mult. Pasiunea mea cea mare acum este vâzlitul! Se înțelege că pasiune de a doua mână.

George nu me iubește mai puțin, ci tot mai mult. Adio, mamuță dragă; mii, mii sărutări de la „pițu tatei“ și „mișușca lui mama“.

XXIV

Luzern 18 septembrie 1896.

Papuți dragă,

„Puiul tatei“ dăce „bună dimineață“ din Luzern. Sântem între munți acoperiți cu zăpadă, natură măreață ce ardică și pe om. Ce bine ar fi să fie și papuți aci; el ar cugetă la Ardealul lui iubit, care totuș n'are atâta majestate. Papuți nu este aci, dar noi vom fi curând la voi. Ce fericire! Aci sântem numai turiști, turiști adevărați. Măne ne suim pe Pilatus, apoi pe Righi, Bürgerstock. Toți acești munți îi vedem din ferestrele noastre! Afară de Mont-Blanc, ce ai vădut în ziua cununiei mele, nu sânt în Șvițera munți mai grandioși.

Mi se pare că sânt mai mare, mai cu putere în acest codru. Poate pentru că simț mai tare puterea lui Ddeu, forța naturii din care fac parte. Cu aceste noi puteri te sărut și pe mamuța.

Alma.

XXV

Luzern, Hotel Schweizerhof.

Mamuță dragă, dulce,

Iată-ne în Luzern, la lacul a patru cantoane, la lacul lui Guillaume Tell. Noi, cari până acum am vădut numai Șvițera franceză, nici închipui nu ne puteam frumuseța naturii d'aci. Un lac, mai mic decât acel de la Geneva, dar profund; limpede, verde, un smaragd colosal surmontat cu uriașe briliante, munții Jungfrau, Finsteralhorn, Schreckhorn, Mönch, Berner Oberland etc., toți cu vâluri de zăpadă, acoperiți ca mirsele. Orașul înrucșat de strade vechi din 1500, 1600. Biserici, turnuri, catedrala, tot vechiu, tot interesant. Concerte de orgă splendide. Leul de Luzern, astă mare cugetare de piatră a unui geniu, Thorwaldson.

Am ajuns sara târziu; numai măne începem adevăratele excursiuni.

La plecarea din Vevey, otelul mi-a oferit un buchet foarte frumos și mi s'a spus multe cele măgulitoare.

Me rog, mamuță dragă, să primești doue cofere ce am expediat, Eilgut. Te rog a și plăti portul; n'au primit plata înainte.

L. mi-a scris o lungă epistolă; vorbe lungi și goale. Ed. pleacă aceste zile. Mama lui G. a scris să ingrigesc bine pe băiatul ei, lucru ce nu-mi e greu de loc.

Aduc mamuței un cadru frumos, industrie șvițerană, lemn sculptat pentru portretul meu.

Aci fac multă mișcare, multe preumblări pe jos, port costumul de excursiuni albastru. Numai sara, pentru prânz, toaletă; toaletă mare, Schweizerhof fiind otelul cel mai elegant din Șvițera. E și foarte bun; mâncarea escelentă.

George merge bine cu sănătatea; astfel și eu.

Schimbările de apă stricându-mi, nu mai beu decât ape minerale, Apolinari și Giesshübler.

Voi scrie măne ce am vădut peste ți și încă mai multe voi povesti la venire. Ce bucurie! Nu mai pot, ah! nu mai pot așteptă să fiu la voi!

Sărutăm amândoi pe părinții noștri mult iubiți, multe mii de ori. A revedere în curând. Încă odată mii milioane sărutări pentru mamuți și papuți.

Alma.

Carte postală.

Unei provinciale.

Ții mult să vii în București. Ai mai fost o singură dată în treacă a aici și de atunci fiind că n'ai făcut decât să petreci — și-a ramas o frumoasă amintire despre densusul, ca de un loc de deliciu, unde, intradevăr, poți să trăești. Dar nu știi că luxul și splendoarea lui, bogăția și belșugul, care dă un moment ilusia fericirii după care rândușei așa de mult, nu știi, câte miserii, câte lacrimi au costat. În dosul vitrinelor ispititoare și strălucitoare, câte patini mișună, câte vieți se istovesc, câte minți se ascuțesc pentru șiretenie, șocoteli și înșelăciuni. Și iarăș, pe trotuarele unde te preumbli, câte perfidii, lăcomii, necinste, căți criminali sau pe cale de a ajunge, se ating de tine.

Tot impregiurul teu înfățișează o luptă colosală — luptă pentru traiu — o luptă de ani de zile, cias cu cias, secundă cu secundă.

Locul acesta de deliciu, care te-a obosit așa de mult, e clădit din cadavre, cadavrele celor învinși.

Și tu, dacă vrei să vii în București, nu și-i desul să iei trenul, trebuie să-ți iei și o hotărâre: sau să suferi de atâtea miserii și să fii învinsă, sau să faci ca toți ceilalți și să învingi.

LAURA VAMPA.

Concursul nostru pentru novelă.

La concursul nostru publicat cu premiu de *una sută de coroane*, pentru cea mai bună novelă, au sosit până la termenul indicat, 1/13 august, următoarele lucrări:

I. **Căprariu lui Toacă**, novelă originală. Pe plicul sigilat ce conține numele autorului, drept motto: „Căprariu lui Toacă“.

II. **Urganul**, nuvelă.

Motto:

„În fața sublimului naturii ne recunoașcem micimea“.

III. **Vagabundul**, novelă originală prelucrată.

Motto:

Lucrul nobilează.

IV. **Elisa**, nuvelă.

Motto:

Frăție.

V. **Souvenire**.

Motto:

Suvenirea e o floare,
Ce se naște din trecut;
Numai ea-i mângâitoare
Când prezentul e urit.

Aceste novele se vor da în cercetarea unei comisiuni de trei ășni. Resultatul se va publică îndată ce-l vom află.

REDACȚIA „FAMILIEI“

Naufragiu în port.

Locotenentul prusac făcea curte unei dame tinere. Nalt, chipeș și voinic, el era fâlos afară din cale. Odată a vrut să surprindă pe aleasa inimii sale în grădină. A și plecat cu velocipedul. A mers repede ca vântul și a sosit cu față radioasă. Dar tocmai în momentul d'a intra pe poarta grădinei, velocipedul s'a acățat de ceva și a trântit pe falnicul călăreț chiar când se credea mai mândru. Pictorul R. Mahn a eternizat momentul acesta. După tabloului lui e copiată ilustrația noastră.

Aye-Aye în Madagascar este unul din cele mai curioase soiuri de animale. Jumătate aparține lemurișilor, jumătate moimelor și se află exclusiv în insula Madagascar. Din cap și până 'n vârful coții n'are lungime mai mare decât un metru. Capul i seamănă mai mult a câine; are urechi lungi, degetele-i nu-s legate cu peliță și are unghii mari. Se hrănește mai cu seamă cu vermi din copaci, pe cari îi scoate cu multă dibăcie. Vede și noaptea ca ziua.

LITERATURĂ ȘI ARTE.

Șcri literare și artistice. *Di Petru Vulcan* pre-gătește un volum de anecdote rimate din folkloristica literaturii macedonene. Originalitatea și iscusința spiritului macedonean, când voește a ridiculiza situațiuni de natura a provoca umorul față de națiunile conlocuitoare în Balcani, fac interesul acestor anecdote. — *Dșoara Aurelia Cionca*, pianistă română de opt ani, a dat duminică un concert la Dêrste, cu concursul corului de copii dirijat de dl profesor de muzică T. Popovici din Brașov. — *Sculptorul Antonie Mercie* din Paris a primit comanda să facă monumentul lui Alexandru Lahovari, care se va ridica pe una din piețele principale ale Bucureștilor.

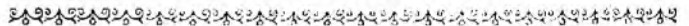
O broșură politică franceză despre cauza româna. La Brusela a apărut o broșură elegantă în limba franceză, cu titlul „Protestation de Roumains de Transylvanie et de Hongrie contre l'oppression maghiare”. Broșura aceasta a fost împărțită de tinerimea română universitară de acolo între membrii conferinței interparlamentare, totodată s'a trimis bărbaților politici de frunte ai Europei. Broșura cuprinde gravamenile Românilor din țările coroanei ungare și este protestul care se proiectase în contra celor din urmă acte ale guvernului maghiar, după oprirea conferinței naționale convocate pe 24 oct. 1896.

Madona de Lourdes. A apărut în traducere românească: „Madona de Lourdes” sau „Cine are drept?” de dr. Ioan Ackerl. Opșorul cuprinde în sine descrierea minunilor evului nostru, care se întimplă șilnic la peștera Massabielle de lângă orașul Lourdes (Francia); totodată este și istoria arătărilor Maicei S. Precurate la cari a fost invrednicită de 18 ori o copilă cu numele Bernadette Soubirous, fiica unui morar sărac. Opșorul acesta pân' acuma este tradus în patru limbi europene, fiind tipărit în 750.000 exemplare, și preotindenea unde a străbătut este primit cu bucurie. Traducerea românească este o broșură în format 8° mic având 168 pagi tipărite des și 5 ilustrațiuni. Prețul este numai 3 cruceri un exemplar. Comandele au să se facă la „Tipografia diecesană” din Iaurin (Győr).

Marele Etymologic al dlui B. P. Hașdën. Aflăm din țiarele bucureșcene, că dl B. P. Hașdëu în curând va scoate la lumină restul cuvintelor din litera B. Cu acest volum, dl Hașdëu încheie lucrarea, apărută pân' acuma sub auspiciile Academiei Române; având să o urmeze dl A. Filipide din Iași. Din „Epoca” aflăm că dl Hașdëu vrea să-și continue lucrarea în limba franceză și că ar fi și încheiat contract cu o firmă din Paris. Noi suntem de părerea, că aceasta informațiune e numai o glumă, fără nici un temei.

Representație teatrală la Lugos. Tinerii plugari și meseriași români din Lugos au reprezentat la 6/18 august comedia „O noapte furtunoasă” de I. L. Caragiale. Venitul s'a destinat în folosul Reuniunii române de cânt și muzică de acolo.

Dlar non. *Patria* e numele unui nou djar politic neatârător, care a început să iasă la București, sub direcția dlui A. D. Orescu.

G E N O U ?

Hymen. *Di Mihail Ciura*, absolvent de preparandie, s'a logodit cu dșoara Anuța Bogdan din Crișeior în Bihor.

Șcri personale. *Regele și regina României* au plecat luni din Sinaia la Ragaz, fără a se opri de astadată la Viena. — *Baronul Nicolae Mustăță*, membru al dietei provinciale din Cernăuți, a fost numit comisar imperial la secțiunea austriacă a expoziției universale din 1900 la Paris. — *Di Octavian Paticiu*, subnotar la tabla regească din Timișoara, a fost numit subjude la judecătoria cercuală din Receaș.

Asociațiunea transilvană. *Despărțământul Bistrița* s'a întrunit în adunare generală în Bistrița la 17 august, sub presiunea dlui dr. Dem. Ciuta, secretar dl G. Curtean; *despărțământul Brad* va ține adunarea sa generală în Brad la 10/22 august, sub presiunea dlui Vas. Dămian, secretar dl dr. Ioan Radu.

O nouă condamnare. Dl dr. Aurel Mureșanu a fost condamnat de ministrul de interne, ca forul al treile, la 8 zile de arest, care se poate schimba în amendă de 80 fl. și 50 fl. pedeapsă, pentru că în anul 1896 convocase pe Români din părțile Brașovului, să aleagă delegați pentru conferința națională din Sibiu.

Blașul în contra Casei Naționale. Cetim în „Uni-rea” că în adunarea despărțământului Blaș al Asociațiunii transilvane, ținută acolo la 8 august n., s'a luat poziție hotărâtă în contra plănuitii „Case Naționale” ce se propune să se facă la Sibiu, și a însărcinat pe delegații sei, ca la adunarea generală din Mediaș a Asociațiunii, să facă tot asemenea.

Congresul interparlamentar de pace la București. Dl Petre Grădișteanu, unul din membrii români ai congresului interparlamentar de pace, care s'a ținut zilele trecute la Brusela, a propus ca congresul din anul viitor să se țină la București. Propunerea a fost adoptată în unanimitate.

Din casa magnaților. În ședința de la 4/16 august a casei magnaților din Budapeșta, cu ocaziunea discuțiunii asupra proiectului de lege despre curtea cu jurați, dl dr. Iosif Gall a luat cuvântul și a cerut să se pună în lege ca în părțile țării, unde se află naționalități micste, jurații să priceapă limba poporului din partea locului. Propunerea aceasta nu s'a primit, înse ministrul de justiție a promis, că va esmite o ordinațiune, prin care comisiunile care compun lista jurați-

lor, vor fi îndrumate să considere și cunoștința limbei nemaghiare de pe acel teritoriu.

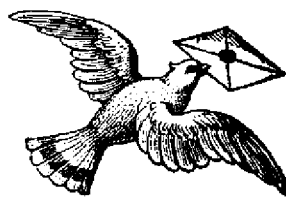
O nouă reuniune agricolă română. Frunțașii români din comitatul Bistrita-Năsăud au luat inițiativa pentru înființarea unei reuniuni agricole în comitatul lor. În capul acestei întreprinderi stau dñii: dr. Ioan Pop vicar, dr. Constantin Moişil, dr. Paul Tanco, Alexandru Haliță, Virgil Șotropa profesori gimnasiali, Gerasim Domide și Petru Vertic preoți, dr. Alessiu Lărionesi avocat.

O femeie care nu vorbește 50 de ani. Ca o „femeie să nu vorbească“ timp de 50 de ani, e ceva de necredut și totuș faptul este adevărat. În orașul East Bluehill din Manie, Statele-Unite, trăește d-șoara Expeariens Iekilford, astăzi în vârstă de 67 de ani. În 1847 dra Expeariens se amoretzase de institutorul satului ei, care împărtășia acest sentiment. Căsătoria se hotărise; se fixase chiar și ziua nunții. Din nenorocire, cu câteva zile înainte, tatăl d-șoarei află că viitorul seu ginere nu e om de treabă și astfel se zădărnici. D-șoara Expeariens plânse, se rugă, dar toate fure insedar. Atunci, într'un moment de disperare, a ținut părinților sei că dacă nu o vor mărită cu alesul ei, nu va vorbi timp de 50 de ani. Și s'a ținut de cuvânt. După moartea părinților sei a ramas în casă cu frații sei, ocupându-se cu trebile casei, dar fără să scoată nici o vorbă și fără să arate nici o părere de reu pentru luarea acestei hotăriri. Acum câteva zile s'au implinit 50 de ani de când n'a vorbit și cu ocazia acestei zile o mulțime de rude și prietene s'au dus acasă la d-șoara să fie față când va vorbi. După dejun, d-șoara Expeariens a trecut în camera ei, s'a îmbrăcat în rochia ei de mireasă, pe care o păstrase o jumătate de secol în dulap, s'a întors în salon, zimbi și deschise gura ca să vorbească. I-a fost inse imposibil de a articula un singur cuvânt, cu toate eforturile ei. Organele fonetice, din cauza inacțiunii, se atrofiaseră, iar sărmana babă, care cine știe ce avea de spus, se îmbolnăvi de durere că nu mai poate vorbi. Acum e vorba că să meargă într'un spital din Boston ca să se caute.

Din lumea mare. Prințul Ferdinand al Bulgariei a voit să se proclame la 2/14 august rege; din cauza aceasta a sondat opiniunea curților europene, în urmă s'a dus și la Sultanul, inse nicăiri n'a găsit aprobare, astfel proclamarea proiectată s'a amănat. — *Canovas*, ministrul president spaniol ucis, a fost înmormântat în sâmbăta trecută cu mare pompă. Ucigașul, după cum s'a constatat în urmă, se numește Angiolito, un anarhist; a fost condamnat la moarte. Soția lui Canovas l-a iertat. — *Contele de Turin* Victor Emanuel a provocat la duel pe prințul Henrich de Orleans, pentru că acesta în descrierea călătoriei sale prin Abisinia a defaimat purtarea armatei italiene. Duelul s'a ținut zilele acește în Franța și prințul Henrich de Orleans a ramas grav rănit.

A murit: Ștefan Vêrgolici, profesor de limbile neolatine la facultatea din Iași, membru corespondent al Academiei Române, autorul mai multor scrieri beletristice și didactice, în etate de 54 ani. Repozatul ș-a făcut studiile la Iași, Madrid și Paris, unde la 1862 a obținut diploma de licențiat în litere. A fost unul din cei mai buni profesori, care ș-a făcut cursurile regulat și a avut mulți elevi.

Poșta redacției.

Dni Haralamb G. Lecca. V'am trimis o scrisoare particulară, răspundându-ve la întrebarea ce ne-ați făcut.

Dni Petru Vulcan. În curând vom introduce pe poștul macedonean.

Dni A. P. Aveți dreptate. Poesia «Dintr'alte lumi» a apărut înteu în «Familia» nr. 1 anul curent; de

acolo a retipărit-o autorul, făcând schimbări în strofa primă și cea din urmă. În «Foaia Interesantă» și de aici a reproduș-o apoi «Revista Orăștiei».

București. Parfumul ce s'a răspândit din scrisoarea desfăcută, ne-a umplut redacția. Sperăm că acelaș parfum va exală și din lucrările trimise.

Dior Liuba-Iana. Ne bucurăm de revedere. Anecdota banățană cât mai curând.

Frunze vesele. N'ai reușit, de asta dată.

Strada brutărilor. Abonamentul a sosit.

— Din cauza serbătoarei Sf. Ștefan, tipografia nelucrând vineri, numărul acesta apare cu o zi mai nainte.

Călinarul săptămănei.

Dumineca a 10-după Rosaliu, Ev. dela Mateiu, c 17. gl. 1 a inv. 10.			
Ziua sept.	Călinarul vechiu	Călin. nou	Sorele
Duminecă	10 Mart. Laurențiu	22 Gustavina	4 40 6 54
Luni	11 Mart. Euplu	23 Elvina	4 42 6 52
Marți	12 Mart. Folie	24 Bartolomeu	4 43 6 50
Mercuri	13 Par. Maxim	25 Ludovic	4 45 6 48
Joi	14 Prof. Michea	26 Samuil	4 47 6 45
Vineri	15 (7) Adm. Preac.	27 Refus	4 48 6 43
Sămbătă	16 Mart. Diomid	28 Augustia	4 50 6 41

Proprietar, redactor răspundător și editor:
IOSIF VULCAN. (STRADA ALDĂS NR. 296 b.)

„VICTORIA“

INSTITUT DE CREDIT ȘI ECONOMII. SOCIETATE PE ACȚII.

Sediul: Arad, casa proprie, calea Archiducele Iosif nr. 2.

Intemeiată la 1887.

Capital de acții: fl. 300.000. Fond de rezervă fl. 100.000.

Depuneri fl. 1.000.000. Circulația anuală fl. 15.000.000.

Primește depuneri spre fructificare, după care solvește 5% interese fără privire la termenul de abzicere.

Darea de venit după interese încă o solvește institutul separat.

După starea cassei, depuneri până la fl. 1000 se restituțe indată la prezentarea libelului fără abzicere.

Depuneri se pot face și prin poștă și se efectueș momentan după sosirea comandai.

7—12

Direcțiunea institutului.